

Referat**Møte 1/2020**

Dato 20. februar 2020, kl. 10:00 – 16:00
Sted Forskningsrådet, møterom Nansen 4

Tilstede: Per Gerhard Grini (leder)
Arne Holhjem
Eirik Sønneland
Runar Rugtvedt
Martin Smedstad Foss
Jorunn Elise Tharaldsen
Alfred Hanssen
Malin Torsæter
Charlotte Skourup
Hege Kverneland
Ingela Dahllöf

Forfall: Ingen forfall

Observatører: Torgeir Knutsen - OED

Tilstede fra Forskningsrådet: Siri Helle Friedemann
Tarjei N. Malme
Anders J. Steensen
Andreas Q. Nielsen (Sak 8/20 – 11/20)
Kimberly C. Mayes
Espen F. Holmstrøm
Siri Lader Bruhn (Sak 6/20)

Eksternt innlegg: Jacob Tønnesen Rystad Energy (Sak 5/20)

Sak PSPETRO 1/20 Godkjenning av sakslisten

Vedtak: *Sakslisten godkjennes.*

Sak PSPETRO 2/20 Referat fra styremøte 3/19, 10.-11. desember

Referatet er tidligere utsendt og godkjent. Referatet er nå publisert offentlig.

Vedtak: *Referatet tas til etterretning.*

Sak PSPETRO 3/20 Habilitet

Reglene om habilitet og tillit kommer til anvendelse i forbindelse med enhver tilretteleggelse eller avgjørelse i en forvaltningssak. Det ble minnet om at styremedlemmene må informere om forhold som kan medføre inhabilitet.

Administrasjonen hadde i forkant av møtet gjort en vurdering av habilitet knyttet til saker i møtet. Det er ikke funnet noen forhold som skulle tilsi at medlemmer er inhabile i saker i dette møtet.

Vedtak: *Porteføljestyret erklærer seg habilt i alle saker.*

Sak PSPETRO 4/20 Orienteringer

Administrasjonen henviste til saksarkets orienteringer. I tillegg ble det informert om følgende:

Fellesmøte mellom Styret og porteføljestyrelederne

Porteføljestyrets leder informerte om fellesmøte mellom Styret i Forskningsrådet og lederne for porteføljestyrene. Forskningsrådets ledelse deltok også, samt de avdelingsdirektører som har ansvar for porteføljestyrer. Det var fokus på nyskapning, verdiskapning og rasjonalisering og gjennomgang av strategier og arbeid omkring porteføljeplaner.

Porteføljestyrets leder orienterte om de punktene han hadde spilt inn i møtet:

- Det er stor diversitet i bakgrunn og geografi for porteføljestyremedlemmene i de ulike styrene – og det er viktig
- Porteføljestyrene har et godt arbeidsformat, med behov for både å avlære og pålære seg med tanke på de prosessene som man har vært vant med i programstyrene
- Mer av beslutningsmyndigheten er overført fra styrene til administrasjonen med ny arbeidsform - og det er ok
- Arbeidsmengden i desember er veldig stor, dog som forventet
- Kvaliteten på saksgrunnlaget generelt og i arbeidet med habilitet fra administrasjonen har vært meget godt forberedt
- Det er notert at søknadsbehandling for forskerprosjekter er blitt vesentlig lenger - har omorganisasjonen som pågår gitt mer byråkrati?

Oppstart av nye prosjekter

Administrasjonen orienterte om oppstart av nye prosjekter. 43 nye prosjekter skal startes opp i løpet av våren og det gjøres en stor jobb internt og eksternt med en-til-en møter med hvert prosjekt, enten fysisk eller ved Skype. Det blir en mer åpen dialog og terskelen for å stille spørsmål blir

lavere. Dette er mer arbeidskrevende for administrasjonen, men antar en vil ta det igjen senere, spesielt innen rapportering og regnskapsføring. Administrasjonen opplever at søkerne er gjennomgående positive til tett oppfølging.

Alle søknader gitt bevilgning må revideres, da mye kan ha skjedd siden søknadsfrist. Målsetting kan ikke endres. Vi ber også om mer informasjon. IPN og Demo må for eksempel sende inn info om statsstøtte i prosjektet. Frist for revidert søknad er 1. mars. Når denne er godkjent utarbeides det en kontrakt som prosjekteier har 3 måneders frist til å godta. Alle kontrakter skal være akseptert før sommerferien. Om noen prosjekter ikke klarer denne fristen, må det gjøres en særskilt vurdering om prosjektet skal få forlenget frist eller tilbudet om kontrakt trekkes tilbake. Etter kontrakten er akseptert, må prosjektene sende inn en foreløpig regnskapsrapport for å vise at prosjektet er i gang og at de har forstått regnskapsprinsippene.

Ny samarbeidsprosjekter med Russland

Administrasjonen orienterte om at fire nye prosjekter er bevilget, med en totalsum på 10,551 mill. NOK, litt mer enn rammen på 10 mill. NOK. Administrasjonen har hatt dialog med Russian Foundation for Basic Research (RFBR) om hvilke som skulle bevilges med utgangspunkt i vedtaket fra sist porteføljestyremøte. Administrasjonen kom greit til enighet med RFBR. Administrasjonen har snart hatt oppstartsmøte med alle de fire prosjektene.

Mobilisering våren 2020

Avdeling for petroleum vil gjennomføre en mobiliseringskampanje i mars, rettet mot instituttsektoren og næringsliv. I alt lyses det ut 275 mill. NOK til prosjekter med næringslivsdeltagelse, pluss 20 mill. NOK til forskerprosjekter i PETROMAKS 2 og DEMO 2000 i år. Det vil avholdes fem mobiliseringsarrangementer i mars; Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand og Oslo, i nært samarbeid med Forskningsrådets regionale representanter og forskningsrådsfinansierte klynger. Det vil være mulighet for en-til-en samtaler med rådgivere etter presentasjonen. Infostand som del av Kirkeneskonferansen 12. februar er også gjennomført. Det vurderes også et arrangement i Tromsø. Arrangementene ligger på Forskningsrådet nettsider. I tillegg er det sendt invitasjoner på e-post til alle som har vært prosjektansvarlig for innovasjonsprosjekter i PETROMAKS 2 og DEMO 2000 de siste årene, samt via regionale representanter og de regionale klyngene.

Status for samarbeid med FINEP

Administrasjonen er fortsatt i dialog med FINEP om felles utlysning med dem. Det er usikkerhet [mht. om](http://mht.om) de har midler til å delta i 2020, men det jobbes videre med dette.

Forskerprosjekter

Totalt 5 av forskerprosjektene innen petroleum 2019 er bevilget. 3 i PETROMAKS 2 og 2 bevilget i andre program. Dette viser at våre søkere konkurrerer godt på andre (åpne) arenaer.

Vedtak: *Orienteringene tas til etterretning.*

Sak PSPETRO 5/20 Effektstudien av petroleumsforskning

En effektstudie av petroleumsforskning er gjennomført av Rystad Energy på oppdrag fra Forskningsrådet. Bakgrunn for analysen var en bestilling i tildelingsbrevet fra OED.

Oppdraget for analysen var å finne realiserte og potensielle effekter fra petroleumsforskningen i programmene PETROMAKS2, DEMO2000 og PETROENTER, samt å se på både kvantifiserbare og ikke-kvantifiserbare effekter for perioden 2008-2018. Rystad Energy har utarbeidet en rapport og lysark som supplement til rapporten.

Analysen er fordelt på 12 temaområder for tildelinger over 10 år. Rystad Energy har prøvd å kvantifisere alle verdidriverne. De har studert et utvalg av prosjekter, som Rystad Energy har valgt selv. Det er også gjennomført intervjuer med utvalgte prosjekter og oljeselskap.

Rapporten ble overlevert Statsråden på Offshore Strategikonferansen 3. februar 2020. Jacob Tønnesen fra Rystad presenterte rapporten for porteføljestyret i møtet. Hovedfunn fra analysen er:

- Det er viktig å fortsette å støtte petroleumsforskning i bred forstand, da mange av resultatene er avhengige av utvikling på tvers av fag og teknologiområder.
- Forskningsrådets støtte har medført økte reservevolumer på nærmere 900 millioner fat oljeekvivalenter i støtteperioden, med ytterligere volumoppside på 11 milliarder fat frem mot 2050. Sistnevnte tilsvarer fire ganger totalvolumet i det nyoppstartede Johan Sverdrup-feltet.
- Støtten har også utløst kostnadsbesparelser på til sammen 18 milliarder NOK med ytterligere 1200 milliarder i fremtidig besparelspotensiale. Sistnevnte tilsvarer nesten et helt statsbudsjett
- Støtten kan potensialtil bidra til CO₂-kutt tilsvarende de totale utslippene i Norge over en periode på omtrent ti år.
- Støtten har bidratt, direkte eller indirekte, til sysselsetting på 5500 årsverk i perioden.
- Store effekter innen kunnskapsoppbygging og -spredning både nasjonalt og internasjonalt.
- Åpne resultater / kildekoder har bidratt til nye bedrifter som har tatt resultatene i bruk til ny teknologi uten midler fra Forskningsrådet.

Porteføljestyret drøftet problemstillingen med at samtidig som rapporten dokumenter den store verdiskapningen petroleumsforskningen gir, så er likevel petroleumsforskningen under press. Hvilket bidrag den offentlige satsingen gir som utfyller næringens bidrag er viktig å få frem.

Porteføljestyret ga innspill til administrasjonen om å bruke noen av resultatene på mobiliseringsseminarene som skal gjennomføres i mars.

Porteføljestyret noterer seg de store potensielle gevinstene for reduksjoner av klimagassutslipp som ligger i fremtidig bruk av teknologi fra porteføljen som nå er under utvikling. Rapporten fremstår kanskje noe forsiktig i antagelsen generelt på dette området, og spesielt på det som går på andre miljødimensjoner (sikkerhet, utslipp til sjø) tar rapporten bare delvis tak i. Her er effektene sannsynligvis også store.

Samlet sett stilte porteføljestyret seg meget positive til arbeidet som er gjort.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning.*

Sak PSPETRO 6/20 Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur

Seniorrådgiver Siri Lader Bruhn fra avdeling for forskningsinfrastruktur informerte om veikartet for nasjonal satsing på infrastruktur. Veikartet skal nå oppdateres og en ønsker innspill fra porteføljestyrene.

Forskningsinfrastruktur er et spent program, som ikke er tematisk bundet. Det kan kun søkes om midler til infrastruktur av høy nasjonal karakter, ikke basisutstyr. Norske forskningsmiljøer og næringsliv skal ha tilgang til relevant og oppdatert forskningsinfrastruktur som understøtter forskning av høy kvalitet for et innovativt og bærekraftig samfunn.

Søknadsrammen er fra 2 mill. til 200 mill. NOK. Det lyses normalt ut 1 mrd. NOK og søkes om 5-6 mrd. NOK. Bevilgningsprosenten ligger på 10 – 20 %. Søknader velges ut fra vitenskapelig kriterier (internasjonale eksperter) og strategiske kriterier (rådgivere NFR).

Veikart for infrastruktur viser alle prosjekter som fikk midler i siste utlysning, men også prosjekter som anses viktige som det ikke var nok midler til. Veikartet er todelt og oppdateres etter hver utlysning. Veikartet skal nå oppdateres med resultatene fra søknadene som ble bevilget i 2019. Porteføljeplanene vil også bli brukt ved neste utlysning. Det er mellom 50 og 70 prosjekter på veikartet nå.

Petroleumsrelaterte infrastrukturprosjekter vil også være del av totalporteføljen innenfor petroleum som porteføljestyret må kjenne godt til å ta hensyn til i sine investeringsplaner. Det er i dag 5 infrastrukturer direkte rettet mot, men også flere som grenser til, petroleum. Porteføljestyret bør vurdere om det er infrastruktur som bør løftes fram; Hva som er viktig for petroleum. Porteføljestyret er derfor invitert til å komme med innspill på relevante områdestrategier og oppfordres til å inkludere infrastruktur i sine porteføljeplaner, slik at NFR har gode strategiske dokumenter å bruke i framtidige tildelinger.

Porteføljestyret drøftet kort saken, men ønsker å se en analyse av fjorårets søknader til infrastruktur innen petroleum, både det som er bevilget og det som søkermiljøene sendte inn, men som ikke nådde opp i konkurransen. Det vil gi godt grunnlag for å vurdere prioriteringer og behov.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning. Administrasjonen tar med seg kommentarer og innspill inn i arbeidet med veikartet. Styremedlemmene spiller inn evt. ytterligere kommentarer på e-post til kontaktperson for område petroleum, ref. vedlegg 3 sak 6. Saken tas opp til våren, avgrenset til petroleum.*

Sak PSPETRO 7/20 Økonomi

Langtidsbudsjettet (LTB) for programmene justeres jevnlig i tråd med ny informasjon om programmets økonomi. Inntektene er uendret fra desember, bortsett fra noe justering fra ASD. Administrasjonen har ikke fått alle tallene ennå, men foreløpige tall viser store overføringer fra 2019:

- 21,46 mill. kroner i DEMO2000

- 65,232 mill. kroner i PETROMAKS 2
- 27,975 mill. kroner i PETROSENTER

Årsaker til dette er forsinkelser i ny-startede prosjekter fra oppstartsår og lavere totalkostnader ved prosjektavslutning. At administrasjonen får beskjed om dette så sent (desember/januar), gjør at disse midlene ikke blir satt i arbeid gjennom nye bevilgninger samme år. Administrasjonen ønsker derfor fremover å:

- Øke utlysingsrammene pro rata for 2020
- Justere investeringsplanen for 2021-2022
- Enda mer trykk på prosjektoppfølgning

Porteføljestyret spurte om det er mulig å flytte på midler mellom budsjettformål. Det er mulig å flytte på 5 mill. NOK mellom aktivitetene. Ved større beløp, må OED kontaktes for godkjenning.

Det er viktig å informere forskningsmiljøene om at det ikke er negativt å flytte budsjetterte midler, samt verdien av å si i fra så tidlig som mulig, så lenge det er innenfor prosjektets totalbudsjett. Forskningsrådet bør vurdere om det er mulig å kommunisere dette bedre til miljøene.

Vedtak: *Porteføljestyret tar saken til etterretning.*

Sak PSPETRO 8/20 Porteføljeanalyse petroleum

Administrasjonen informerte om bevilgede prosjekter i den løpende petroleumsporteføljen. Analysen vil være viktig for porteføljeplan, porteføljeanalyse og prioriteringer framover. Administrasjonen la fram funn fra porteføljeanalysen så langt, og arbeidet som skal gjøres fram til frist 28. februar.

Målrettede og øvrige aktiviteter, samlet

En oversikt over løpende prosjekter for målrettede og øvrige aktiviteter samlet viser at de mest sentrale aktiviteter i øvrig portefølje er Grunnbevilgninger til institutter, Senterordninger (SFI), FORINFRA, FORNY og MARINFORSK. Analysen viser en økning i bevilgninger til porteføljen i årene 2013 tom. 2017, men en tydelig nedgang for 2018 og 2019.

Målrettede aktiviteter

Søknadene som ble bevilget av de målrettede aktivitetene PETROMAKS 2 og DEMO 2000 i desember 2019 viser størst konkurranse om midlene i tema 2 og tema 4. Det var få midler avsatt til Forskerprosjekt i fjor og noen av midlene til petroleumsrelevante Forskerprosjekt kommer fra ikke-målrettede aktiviteter. Prosjekter bevilget desember 2019 er ikke med i grunnlaget under, da de ikke er igangsatt ennå.

En oversikt over løpende prosjekter i 2019 i den målrettede porteføljen, viser følgende fordeling på søknadstype:

• Demonstrasjon og pilotering:	28 %
• Kompetanseprosjekt for næringslivet:	24 %
• Forskerprosjekt:	21 %
• Innovasjonsprosjekt i næringslivet:	17 %
• Petrosenter	10 %

Arbeidsfordeling, nasjonalt og internasjonalt, viser at majoriteten av prosjektene er i Agder og Rogaland, Trøndelag, Oslo og Akershus, en god andel på Vestlandet, samt noe i Nord-Norge og Sør-Østlandet. De målrettede aktivitetene i petroleumsporteføljen har gjennomført tiltak for å øke internasjonalt samarbeid ytterligere ved å delta i fellesutlysninger innen EU-systemet (SAFERA, MarTera), samt i bilaterale fellesutlysninger med FINEP (Brasil) og RFBR (flestepøknader).

Porteføljestyret hadde flere spørsmål og kommentarer til den foreløpige porteføljeanalysen. Når det gjaldt den geografiske fordelingen av aktørene i porteføljen var flere regioner i datagrunnlaget slått sammen. Porteføljestyret påpekte at dette ikke alltid var særlig hensiktsmessig, siden det kan være stor variasjon i deltagelse i porteføljen mellom to nabofylker som i datagrunnlaget var slått sammen til én region. Mer detaljert informasjon om den geografiske fordelingen av aktørbildet kan gi bedre beslutningsgrunnlag for prioriteringer i vedtakssaker og mobiliseringstiltak.

I porteføljeanalysen kom det frem at kvinneandelen blant prosjektledere i porteføljen viser en nedadgående trend. Porteføljestyret ba administrasjonen om å ta en nærmere gjennomgang av kvinneandelen i innsendte søknader og bevilgede søknader, samt å se om det var noen av de kvinnelige prosjektlederne som var aktive i flere søknader eller løpende prosjekter samtidig. Det var også fremmet et ønske om at administrasjonen undersøkte aldersfordelingen av prosjektledere i porteføljen for blant annet å se på om unge forskere når opp i konkurransen om midler.

I omtalen av prosjektkvalitet i porteføljen har administrasjonen brukt ordlyd som gjenspeiles i karakterene som blir gitt. Dette betyr for eksempel at en søknad som har fått hovedkarakter 7 (som er den beste karakteren som kan gis) omtales som en søknad av "særdeles" høy kvalitet. Porteføljestyret kommenterte at dette med fordel kunne komme tydeligere frem, slik at det er lettere å forstå forskjellen på prosjekter som er meget gode, svært gode og særdeles gode etc. Administrasjonen kan legge fram en oversikt over karakterer kontra bevilgning og avslag på et senere møte.

I petroleumsporteføljen foregår det internasjonalt samarbeid både i prosjekter som har blitt bevilget i ordinære utlysninger, samt gjennom internasjonale fellesutlysninger. Porteføljestyret kommenterte at det var vanskelig å avgjøre om det foregår tilstrekkelig med internasjonalt samarbeid, og hvordan man i så fall skulle kvantifisere dette. De bilaterale satsingene som det arbeides med mot Russland, Canada og Brasil ble trukket frem som viktige. Det ble stilt spørsmål ved om man også skulle se mot andre land som det kan være relevant å samarbeide med, for eksempel i middelhavsregionen.

Når det gjaldt den tematiske fordelingen av prosjektporteføljen innen petroleum påpekte styret at det ville være ønskelig med flere prosjekter innen temaområde 1 – reduksjon av klimagasser, energieffektivisering og miljø.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg kommentarer fra porteføljestyret i det videre arbeidet med å ferdigstille porteføljeanalysen innen 28. februar, 2020.*

Sak PSPETRO 9/20 Prioriteringer i utlysninger høst 2020

Rammer og hovedlinjer for høstens utlysninger ble vedtatt i investeringsplanen desember 2019. Felles krav og føringer utarbeides på tvers av Forskningsrådet. Utgangspunktet er brede, åpne utlysninger som stimulerer til konkurranse, på tvers av tematikk.

Administrasjonen la fram forslag til prioriteringer for høstens utlysninger og ba om innspill fra porteføljestyret om hva petroleum trenger å trigge og prioritere i utlysningene.

Utslipp til luft

For demonstrasjonsprosjekter, innovasjonsprosjekter og kompetanseprosjekter vil 35 mill. NOK, hvorav 10 mill. NOK til demonstrasjonsprosjekter, øremerkede til prosjekter som har energieffektivisering og reduksjon av klimagassutslipp på norsk sokkel som hovedformål. Saksfremlegget inneholdt mange konkrete enkelttiltak og eksempler på områder med behov for forskning og teknologiutvikling.

Andre prioriteringer

Det planlegges for å løfte kostnadseffektiv nedstengning av oljebrønner og samarbeid med næringslivet i Canada fram i utlysningene, men uten øremerkede midler.

Porteføljestyret stilte seg positive til prioriteringene som var foreslått og mente det var nyttig å gi noen eksempler på teknologier og konkrete utfordringer under prioriteringen om prosjekter med relevans til "utslipp til luft". Dette kan gi søkerne en bedre veiledning om hva vi ser etter. Eksempelene som ble foreslått av administrasjonen så derfor ut til å dekke intensjonen med denne prioriteringen godt. Det ble omtalt som positivt at det også vil være mulig å undersøke utslipp innen den ikke-kvotepliktige delen av petroleumssektor på norsk sokkel.

Porteføljestyret kommenterte mulige overlapp med CLIMIT med tanke på karbonfangst og lagring, også i kombinasjon med økt utvinning. Administrasjonen har allerede god dialog med portefølje energi, transport og lavutslipp, men vi ta opp dette med CCS spesielt før utlysningene publiseres.

Porteføljestyret påpekte at det var noe uklart hva som ligger i "maritim virksomhet", og at dette bør presiseres. Administrasjonen ser på dette i fellesskap med Maroff-programmet, da de skal delta i de samme utlysningene som petroleum.

Vedtak: *Administrasjonen tar porteføljestyrets innspill og kommentarer med seg inn i arbeidet med utlysningene for 2020.*

Sak PSPETRO 10/20 Porteføljeplan petroleum

Administrasjonen redegjorde for utarbeidelse av porteføljeplan for petroleum. Det er behov for enhetlig porteføljestyring og det planlegges for et 2-årig årshjul, men skal tenke 5-10 år fram i tid med justeringer underveis.

Dette er det første av to møter hvor Porteføljestyret gir sine kommentarer og innspill i arbeidet med porteføljeplan. Administrasjonen presenterte arbeidet så langt med definisjon av porteføljen, prioriteringer og målbildet og ba om porteføljestyrets tilbakemelding.

Porteføljestyret var samlet sett godt fornøyd med den overordnede strukturen slik den ble fremlagt, men drøftet spesielt følgende mulige forslag til endringer eller tilleggsmomenter:

- Sammenhengen mellom gjenbruk av eksisterende installasjoner, levetidsforlengelse av felter, nedstengning og fjerning (P&A) og problematikk som inngår i sirkulær økonomi er noe uklart, eller stykkevis beskrevet. Administrasjonen bør se på dette på nytt til neste møte. Rent konkret bør P&A nevnes spesifikt under boring og brønn.
- Planen bør henvise til European Green Deal som vil kunne legge premissene for hele energibransjen i årene som kommer, både i EU og for eksport av energi fra Norge.
- Nordområdene bør skrives inn som et eget avsnitt under andre prioriteringer og følges av et konkret mål. Digitalisering kan med fordel forenkles noe, men uten at målene endres.
- Bi-lateralt internasjonalt samarbeid prioriteres som i dag, men det bør være tydelig åpning i planen for å se etter nye muligheter med andre land som i dag ikke er prioritert.
- Investeringsmålene bør komme i etterkant av en tydelig og beskrivende innledning
- Noen enkeltjusteringer i ordlyden av investeringsmål, men ingen forslag til å kutte ut de som var foreslått.
- Forkortelser bør unngås eller i det minste defineres tydelig

Administrasjonen kommenterte på spørsmål fra styret at det er naturlig å se fornyelse av kunnskapsgrunnlaget for HMS samtidig som OG21-strategien revideres. Administrasjonen svarte også på spørsmål om at samfunnsvitenskapelig forskning har en naturlig rolle i porteføljen, selv om den naturlig nok vil domineres av teknologi og naturvitenskapelige fag.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg kommentarer fra porteføljestyret inn i det videre arbeidet og fremmer revidert forslag til neste møte.*

Sak PSPETRO 11/20 Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

Sak PSPETRO 12/20 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtaksprotokoll ble ført og godkjent i møtet. Vedtaksprotokollen er lagt ved i **Vedlegg 1 sak 12/20**.

Vedtak: *Protokollen ble godkjent.*